

## Jeremia 38

1 Toen Sefatja, de zoon van Mattan, en Gedalia, de zoon van Pashur, en Juchal, de zoon van Selemja, en Pashur, de zoon van Malchia, de woorden hoorden die Jeremia tot heel het volk bleef spreken:

2 Zo zegt de HEERE: Wie in deze stad blijft, zal door het zwaard, door de honger of door de pest sterven, maar wie vertrekt naar de Chaldeeën, zal in leven blijven. Hij zal zijn leven tot buit hebben en in leven blijven.

3 Zo zegt de HEERE: Deze stad zal zeker in de hand van het leger van de koning van Babel worden gegeven. Dat zal haar innemen.

4 Toen zeiden de vorsten tegen de koning: Laat deze man toch ter dood gebracht worden, want zo ontmoedigt hij de strijdbare mannen die in deze stad zijn overgebleven, en ontmoedigt hij heel het volk door zulke woorden tot hen te spreken. Deze man zoekt immers niet het welzijn voor dit volk, maar het onheil.

5 Toen zei koning Zedekia: Zie, hij is in uw hand, want de koning zou niets tegen u kunnen beginnen.

6 Zij namen Jeremia mee en wierpen hem in de put van Malkia, de zoon van de koning, die op het binnenplein van de wacht was, en zij lieten Jeremia met touwen neer. Nu was er geen water in de put, maar wel slijk. In dat slijk zakte Jeremia weg.

7 Toen Ebed-Melech, de Cusjiet, een van de hovelingen die toen in het huis van de koning was, hoorde dat zij Jeremia in de put hadden gezet – de koning verbleef in de Benjaminpoort –

8 ging Ebed-Melech het huis van de koning uit en sprak tot de koning:

9 Mijn heer de koning, deze mannen hebben slecht gehandeld in alles wat zij de profeet Jeremia hebben aangedaan, die zij in de put geworpen hebben, terwijl hij ter plekke zou kunnen sterven van de honger, want er is geen brood meer in de stad.

10 Toen gebod de koning de Cusjiet Ebed-Melech: Neem van hier dertig man onder uw bevel, en trek de profeet Jeremia uit de put omhoog, voordat hij sterft.

11 Zo nam Ebed-Melech de mannen onder zijn bevel, ging het huis van de koning binnen tot onder de schatkamer, en nam vandaar versleten kleren en versleten lompen mee. Die liet hij met touwen naar beneden, naar Jeremia in de put.

12 En Ebed-Melech, de Cusjiet, zei tegen Jeremia: Doe deze versleten kleren en lompen toch onder uw oksels, en daaronder de touwen. Zo deed Jeremia.

13 Toen trokken zij Jeremia met de touwen op en haalden hem uit de put omhoog. En Jeremia verbleef op het binnenplein van de wacht.

14 Daarop stuurde koning Zedekia boden en liet de profeet Jeremia bij zich halen bij de derde ingang die aan het huis van de HEERE is. De koning zei tegen Jeremia: Ik wil u iets vragen; u mag niets voor mij verbergen.

15 Jeremia zei tegen Zedekia: Als ik u iets bekendmaak, zult u mij dan zeker niet ter dood brengen? Want als ik u raad geef, luistert u toch niet naar mij!

16 Toen zwoer koning Zedekia Jeremia in het geheim: Zo waar de HEERE leeft, Die ons dit leven geschonken heeft: ik zal u niet ter dood brengen en u niet geven in de hand van deze mannen die u naar het leven staan!

17 Jeremia zei tegen Zedekia: Zo zegt de HEERE, de God van de legermachten, de God van Israël: Als u inderdaad naar de vorsten van de koning van Babel toe zult gaan, dan zult u uw ziel in leven houden en zal deze stad niet met vuur verbrand worden. Dan zult u in leven blijven, u en uw huis.

18 Maar als u niet naar de vorsten van de koning van Babel toe gaat, dan zal deze stad gegeven worden in de hand van de Chaldeeën. Zij zullen haar met vuur verbranden en ú zult aan hun hand niet ontkomen.

19 Daarop zei koning Zedekia tegen Jeremia: Ik ben beducht voor de Judeeërs die naar de Chaldeeën zijn overgelopen, dat zij mij in hun hand zullen geven en zij de spot met mij zullen drijven.

20 Toen zei Jeremia: Zij zullen u niet overgeven. Luister toch naar de stem van de HEERE in wat ik tot u spreek, dan zal het u goed gaan en zal uw ziel het leven behouden.

21 Maar als u weigert te vertrekken, dan is dit het woord dat de HEERE mij heeft laten zien:

22 Zie, al de vrouwen die in het huis van de koning van Juda zijn overgebleven, zullen naar de vorsten van de koning van Babel weggevoerd worden, terwijl zij zeggen: Misleid hebben zij u en u overwonnen, de mannen met wie u in vrede leefde; uw voeten zonken weg in de modder, zij weken terug.

23 Want men zal al uw vrouwen en al uw zonen naar de Chaldeeën wegvoeren. En zelf zult u niet aan hun hand ontkomen, maar u zult door de hand van de koning van Babel gegrepen worden en deze stad zal in vlammen opgaan.

24 Toen zei Zedekia tegen Jeremia: Laat niemand weet krijgen van deze woorden, dan zult u niet sterven.

25 Want als de vorsten zullen horen dat ik met u gesproken heb en dan bij u komen en tegen u zeggen: Maak ons toch bekend wat u gesproken hebt tot de koning; u mag het niet voor ons verbergen, dan zullen wij u niet ter dood brengen: Wat heeft de koning tot u gesproken?

26 – dan moet u tegen hen zeggen: Ik stortte mijn smeekbede voor de koning uit, dat hij mij niet zou laten terugbrengen naar het huis van Jonathan om daar te sterven.

27 Toen nu al de vorsten naar Jeremia kwamen en hem ondervroegen, maakte hij het hun bekend overeenkomstig al deze woorden die de koning geboden had. En zij lieten hem met rust, omdat de zaak zelf niet ter ore was gekomen.

28 Jeremia verbleef op het binnenplein van de wacht tot de dag dat Jeruzalem werd ingenomen. Hij was er nog toen Jeruzalem werd ingenomen.

### **De koning geeft Jeremia over in de macht van de vorsten.**

Het zijn de raadsheren van de koning die er op een gegeven moment genoeg van hebben. 'Jeremia ondermijnt de moraal van de strijdkrachten en van het volk', zeggen ze. Daar hebben ze op zich vermoedelijk gelijk aan. Jeremia – die op dat moment ingekwartierd is binnen de paleismuren – kan over het hek blijkbaar gewoon zijn zegje doen. Hij zat gevangen maar had wel de ruimte. U herinnert zich hoe we zijn neef tegen kwamen die in de paleistuin een beroep op Jeremia deed om zijn landje te kopen. Jeremia 32. Dat ging ook allemaal goed. Er kwam zelfs nog een notaris aan te pas en er werd geld betaald. De gevangenis bij het paleis viel samen met de instructie 'dat hij binnen de omheining van het paleis moest blijven', maar verder was de profeet Jeremia redelijk vrij. Hij was vermoedelijk ook niet geboeid. Misschien 's nachts, maar dat is niet bekend. De paleistuin – dicht bij de koning – had het voordeel dat *de broodvoorziening* vrij goed was. Jeremia had er te eten en te drinken en een dak boven zijn hoofd. Vrij was hij inderdaad niet helemaal, maar hij zat ook niet zo gevangen als een tijdje geleden in de kelder van het huis van Jonathan de schrijver. In die onderaardse kerker zag hij helemaal niemand en het was er koud en nat en donker. Vreselijk was het er. Jeremia was maar wat blij dat de koning zijn verzoek – om niet naar het huis van Jonathan teruggestuurd te worden – had ingewilligd. Maar nu dreigt er een nieuw gevaar uit een bekende hoek overigens. Het waren opnieuw de zogenaamde edelen, de vorsten, de raadsheren die dicht bij de koning stonden. Die hadden hem indertijd – toen hij hem er tussen uit wilde knippen – al een afranseling laten geven en hem opgesloten bij Jonathan. Jeremia 37:14,15 Het was die lui een doorn in het oog dat Jeremia – ook in de paleistuin – bleef vertellen hoe God over de situatie dacht en wat de mensen volgens de HEERE het beste konden doen: Dat was overlopen naar de vijand. Blijkbaar kon je 's nachts nog weleens een witte vlag zien bewegen van Jeruzalem in de richting van de Chaldeeën. Weer iemand die overliep. Dat verhaal van Jeremia werkte als een druppel op een rots. Zoiets lijkt niet te werken, maar langzaam maar zeker vormt de gestage druppel toch een putje. Zo verging het de soldaten en de mensen. In het begin dachten ze: 'Laat die man maar praten.' Maar op een gegeven moment sijpelt de boodschap toch binnen en slaat de twijfel toe. Zou dat wat zijn? Overgave aan de vijand? De vorsten wisten zo op te lepelen wat Jeremia vertelde. Jeremia 38:2,3 Zo

*zegt de HEERE: Wie in deze stad blijft, zal door het zwaard, door de honger of door de pest sterven, maar wie vertrekt naar de Chaldeeën, zal in leven blijven. Hij zal zijn leven tot buit hebben en in leven blijven. Zo zegt de HEERE: Deze stad zal zeker in de hand van het leger van de koning van Babel worden gegeven. Dat zal haar innemen.* Ze kennen het verhaal uit hun hoofd. Het stuit hen tegen de borst. 'Dit kan toch niet? Je kunt zo'n man toch maar niet ongehinderd laten praten.' Ze willen hem stoppen. Het is opmerkelijk dat ze dit keer bij de koning langs gaan, min of meer om toestemming. De vorige keer handelden ze op eigen gezag. Toen kwam er geen koning aan te pas. Omdat de koning hen had overruled en Jeremia ingekwartierd had bij de paleiswacht, hadden ze misschien het gevoel dat ze niet om de koning heen konden. Ze vragen om het hoofd van Jeremia. Er is geen woord Frans bij. Jeremia 38:4 *Toen zeiden de vorsten tegen de koning: Laat deze man toch ter dood gebracht worden, want zo ontmoedigt hij de strijdbare mannen die in deze stad zijn overgebleven, en ontmoedigt hij heel het volk door zulke woorden tot hen te spreken. Deze man zoekt immers niet het welzijn voor dit volk, maar het onheil.* De koning heeft blijkbaar geen weerwoord. De vorsten vormen blijkbaar een machtsblok waar de koning terdege rekening mee moet houden. De koning heeft nog wel enige macht, maar het is blijkbaar lastig manoeuvreren. Hier geeft hij hen carte blanche; ze mogen met Jeremia doen wat ze maar willen. 'Hij kan er toch niets tegen doen', verzucht hij. Jeremia 38:5 *Toen zei koning Zedekia: Zie, hij is in uw hand, want de koning zou niets tegen u kunnen beginnen.* De koning maakt geen sterke indruk, maar misschien moeten we zeggen 'dat hij realistisch is.' Hij heeft in toenemende mate te maken met een krachtenveld dat hij niet langer kan beheersen.

**Zo zegt de HEERE: Wie in deze stad blijft, zal door het zwaard, door de honger of door de pest sterven.**



#### **De politieke koers van koning Zedekia.**

Vier raadsheren worden met naam en toenaam genoemd. Jeremia 38:1 *Toen Sefatja, de zoon van Mattan, en Gedalia, de zoon van Pashur, en Juchal, de zoon van Selemja, en Pashur, de zoon van Malchia.* Twee van hen komen ons niet onbekend voor. Het zijn Pashur de zoon van Malchia en Juchal de zoon van Selemja. Ze maakten deel uit van een kleine delegatie die de koning eerder naar Jeremia had gezonden. Beiden mannen werden indertijd vergezeld door de hogepriester Zefanja. De eerste delegatie laat vragen of Jeremia God wil raadplegen voor de koning. Van die delegatie maakte Pashur deel uit. Jeremia 21:1 *Het woord dat van de HEERE gekomen is tot Jeremia, toen koning Zedekia Pashur, de zoon van Malchia, en de priester Zefanja, de zoon van Maäseja, naar hem toe gestuurd had.* De tweede keer dat de koning zich laat vertegenwoordigen bij Jeremia wordt gevraagd om voorbede. Jeremia 37:3 *Toch stuurde koning Zedekia Juchal, de zoon van Selemja, en de priester Zefanja, de zoon van Maäseja, naar de profeet Jeremia, om te zeggen: Bid toch voor ons tot de HEERE, onze God.* Ditmaal is Juchal er bij. Beide malen komt er overigens een duidelijk woord van de HEERE wat de mannen mee kunnen nemen naar de koning. Zo voor het oog gebeurt er niets opmerkelijks. Die mannen gaan naar de koning en melden wat Jeremia gezegd heeft. Ondertussen zet de boodschap van de HEERE in toenemende mate kwaad bloed. Mensen die aanvankelijk vrij positief of misschien ook wel neutraal tegenover de profeet Jeremia stonden, veranderen langzaam maar zeker in tegenstanders. Dat hele verhaal van de woede van de vorsten en de publieke afranseling en opsluiting in de kerker bij Jonathan staat niet los van het Woord van de HEERE wat aan

de vertegenwoordiger van de koning is meegegeven in datzelfde hoofdstuk Jeremia 37. Blijkbaar vormden de raadsheren rondom de koning de zogenaamde haviken die niet van vrede of overgave wilden weten, maar die tot het bittere eind wilden vechten voor Jeruzalem. Voor de koning waren die mensen in het begin wellicht een welkome steun voor zijn politiek van *verdeel en heers*, maar gaandeweg ging die groep een eigen leven leiden en ontpopten ze zich meer en meer als zijn tegenstanders. Dat komt er van als je zo'n wankelende koers vaart. Aanvankelijk had de koning zich met een eed verbonden aan de koning van Babel. Maar de loyaliteit van de koning was al gauw ver te zoeken. Zedekia overwoog dat Egypte hem wel te hulp zou schieten als de nood aan de man kwam. Egypte wilde ook wel maar kon niet echt een vuist maken, zo blijkt. Toen het leger van Babel zich naar het zuiden keerde waar het Egyptische leger in opmars was, keerden die al gauw huiswaarts. Zedekia was iedereen vriend geweest, maar leefde op een gegeven moment ook met iedereen in onmin. Tot die conclusie komen we als we letten op *de politieke koers* die de koning voer.

**Toen zeiden de vorsten tegen de koning: Laat deze man toch ter dood gebracht worden.**

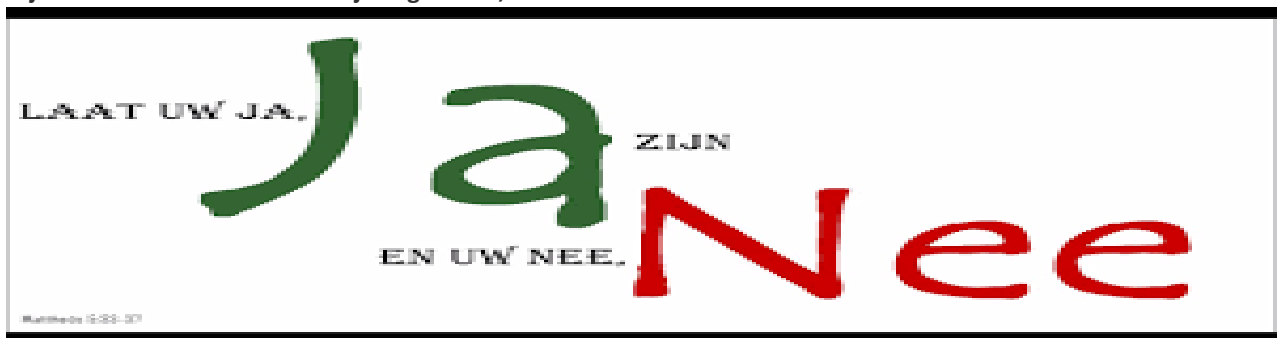


### **De geestelijke koers van koning Zedekia.**

Als we letten op de meest beslissende factor – *de geestelijke koers* – dan moeten we zeggen dat koning Zedekia echt op ramkoers ligt bij de HEERE. Daar ligt misschien wel de grootste zwakte van zijn regering en de diepere oorzaak van het verlies van gezag. Hij was koning bij *de gratie van God*. Maar als de koning geen rekening houdt met God, houdt – op een gegeven moment – ook niemand rekening met hem. Uiteindelijk staat de koning in een hiërarchische reeks. Hij is koning onder God en onder hem staan de raadsheren en de schrijvers en het leger en het volk. Maar als de koning zelf uit deze hiërarchie stapt – door weg te stappen bij God – dan is het op een gegeven moment ook met zijn gezag gedaan. Niet alleen verliest hij na verloop van tijd elk respect, maar een slecht voorbeeld op het gebied van geloof wordt vaak maar al te graag gevolgd. Ook de vorsten en de priesters en alle leidinggevendenden laten het wat het geloof betreft lelijk afweten. Het oordeel van God staat in enkele zinnen getekend in 2 Kronieken 36:11-14 *Zedekia was eenentwintig jaar oud toen hij koning werd. Elf jaar regeerde hij in Jeruzalem. Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, zijn God, en hij vernederde zich niet voor de ogen van de profeet Jeremia, die sprak op bevel van de HEERE. Bovendien kwam hij in opstand tegen koning Nebukadnezar, die hem een eed had laten afleggen bij God. Hij was halsstarrig, en verstokte zijn hart, zodat hij zich niet bekeerde tot de HEERE, de God van Israël. Verder pleegden alle leiders van de priesters en het volk op grote schaal trouwbreuk, overeenkomstig alle gruweldaden van de heidenvolken. Zij verontreinigden het huis van de HEERE, dat Hij geheiligd had in Jeruzalem.* Volgens de profeet Ezechiël heeft de HEERE de grootste moeite met het feit dat Zedekia zich niet aan zijn woord gehouden heeft. Dat is Bijbels gezien even eenvoudig als waar: ‘Hou je aan je woord. Doe wat je hebt beloofd.’ De koning had – nog wel met een beroep op de God van Israël – zich onder ede verbonden aan de koning van Babel. Dan gaat het vervolgens niet om de vraag of dit nu wel zo verstandig was of niet. Het enige wat telt is: ‘Koning Zedekia u hebt uw belofte gegeven. U moet doen wat u hebt toegezegd.’ Ezechiël 17:11-16 *Het*

woord van de HEERE kwam tot mij: Zeg toch tegen dat opstandige huis: Weet u niet wat deze dingen betekenen? Zeg: Zie, de koning van Babel is naar Jeruzalem gekomen; hij nam zijn koning en zijn vorsten gevangen en bracht hen bij zich in Babel. Vervolgens nam hij iemand uit het koninklijk nageslacht, sloot met hem een verbond en liet hem een eed zweren. De machthebbers van het land nam hij weg, zodat het een onbeduidend koninkrijk werd, dat zich niet kon verheffen, maar zijn verbond in acht nam om te kunnen blijven bestaan. Maar hij kwam in opstand tegen hem door zijn gezanten naar Egypte te sturen, opdat men hem paarden en veel volk zou geven. Zou hij erin slagen? Zou hij ontkomen die zulke dingen doet? Zou hij een verbond verbreken en ontkomen? Zo waar Ik leef, spreekt de Heere HEERE, voorwaar, in de woonplaats van de koning die hem koning gemaakt heeft, wiens eed hij verachtte en wiens verbond hij verbrak, bij hem, midden in Babel, zal hij sterven! Zou dit nu anders zijn? Nee, de Vader van onze Heere Jezus Christus wil dat we doen wat we beloofd hebben. Jezus zegt hetzelfde: 'Laat uw ja ja zijn en uw nee nee.' Mattheus 5:37

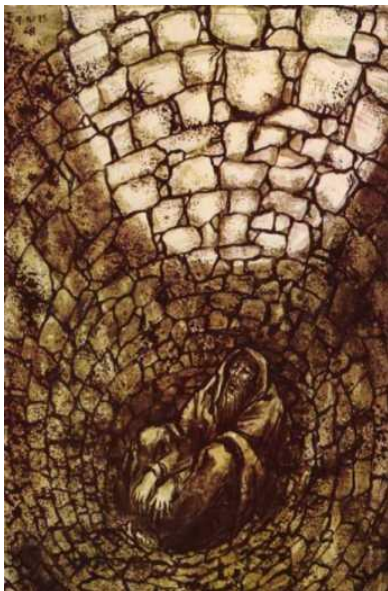
**Hij nam iemand uit het koninklijk nageslacht, sloot met hem een verbond en liet hem een eed zweren.**



### **Jeremia wordt gered door Ebed Melech.**

In Israël is altijd een grote behoefte aan water. Op het land voorziet men daarin door het graven van waterputten. Wie de geschiedenis van Abraham, Izaäk en Jakob een beetje kent weet dat de aartsvaders behoorlijk in de weer waren met waterputten. Water is een eerste levensbehoefte voor mens en dier. In de stad groef men de zogenoemde cisternen. Jeruzalem ligt hoog. In Jeruzalem heeft graven naar grondwater weinig zin. We weten trouwens dat koning Hizkia de bron Sihon via onderaardse gangen had verbonden met het hart van de stad. Men kon op die manier over water beschikken ook in tijden van belegering. Neemt niet weg dat men ook andere mogelijkheden had benut om water op te vangen. Wat men in zo'n geval doet is het graven van diepe kuilen of het in de rotsen uithakken van diepe putten waar men het regenwater in opvangt en bewaart. In zo'n waterkuil laten ze Jeremia zakken. Het water was trouwens zo goed als op. Vermoedelijk bestaat de grond van de kuil uit rotsbodem. De kans dat Jeremia helemaal weg zou zakken in de modder is niet zo groot. Wel vormt zich door al het stof op de bodem van zo'n cisterne een modderlaag die met de tijd dieper wordt. We weten niet hoe diep die laag was. Diep genoeg om er in weg te zakken. Te ondiep vermoedelijk om er direct in dood te gaan. Jeremia 38:6 *Zij namen Jeremia mee en wierpen hem in de put van Malkia, de zoon van de koning, die op het binnenplein van de wacht was, en zij lieten Jeremia met touwen neer. Nu was er geen water in de put, maar wel slijk. In dat slijk zakte Jeremia weg.* Het is een laffe daad. Niemand wil zijn handen blijkbaar echt vuil maken aan Jeremia. Niemand durft hem te doden. Wat ze doen is hem met touwen in een put laten zakken en hopen dat hij vanzelf dood gaat. Ze hebben een grote mond die raadsheren, maar als puntje bij paaltje komt deinzen ze allemaal terug voor de moord op de profeet. Gelukkig maar, want zolang er leven is, is er hoop. Je zult trouwens maar onder in zo'n put zitten en wegzakken in de modder. Je weet niet hoe diep dat gaat. Het is donker en je hoort de mannen die je lieten zakken, wegllopen. Jeremia wordt aan zijn lot over gelaten. Die lui steken geen hand voor hem uit. Als ze de volgende dag terugkomen hopen ze dat hij dood is. Maar die volgende dag komt er niet. Diezelfde dag is er gelukkig iemand die zich om de profeet bekommert. Het is de HEERE in de hemel en op aarde en de Nubiër Ebed Melech.

Jeremia 37:7 Toen Ebed-Melech, de Cusjiet, een van de hovelingen die toen in het huis van de koning was, hoorde dat zij Jeremia in de put hadden gezet – de koning verbleef in de Benjaminpoort –. Ebed Melech betekent zoiets als *dienaar van de koning*. Hij komt uit Ethiopië. Het is een man met een donkere huid. Men vermoedt dat hij een eunuch is en dat hij normaal dienst doet bij de harem van de koning. Verderop in de Bijbelse geschiedenis komen we trouwens nog een eunuch uit Ethiopië tegen. Handelingen 8:27 Maar dat ter zijde. Deze man Ebed Melech trekt zich gelukkig het lot aan van Jeremia. De koning zit op dat moment in de Benjaminpoort. Vermoedelijk om recht te spreken. Ebed Melech begeeft zich regelrecht naar de koning. Hij zal wel kort met de profeet contact gehad hebben, maar ook hij weet niet precies hoe lang Jeremia het uithoudt in de put met modder. Ebed Melech vindt het een idiote maatregel om de profeet in die kuil te gooien. Feitelijk staan ze voor de inname van de stad. Hoelang zal het nog duren. Een dag? Een week? Een maand? Hoe dan ook, het brood raakt op. Jeremia was – met andere woorden – toch dood gegaan. Omgekomen van de honger, zoals zij allemaal trouwens. Als er niet gauw wat veranderde, waren ze allemaal ten dode opgeschreven. Dat laat hij aan de koning merken. Jeremia 38:8,9 ging Ebed-Melech het huis van de koning uit en sprak tot de koning: Mijn heer de koning, deze mannen hebben slecht gehandeld in alles wat zij de profeet Jeremia hebben aangedaan, die zij in de put geworpen hebben, terwijl hij ter plekke zou kunnen sterven van de honger, want er is geen brood meer in de stad.



en zij lieten Jeremia met touwen neer.

#### **De koning staat achter de reddingsactie van Ebed Melech.**

De koning is het trouwens helemaal met zijn dienaar eens. Vreemd ook wel weer. Eerst geeft hij de tegenstanders van Jeremia de vrije teugel. Ze mogen met hem doen wat ze willen. De koning gaat er vermoedelijk vanuit dat iemand hem komt vertellen dat Jeremia dood is. Maar als blijkt dat ze voor deze langzame dood gekozen hebben, ziet de koning daarin mogelijk een zekere aarzeling. Ze hebben een grote mond maar niemand van hen durft echt de daad bij het woord te voegen. Dat geeft de koning misschien ook wel weer de moed om het ditmaal weer voor Jeremia op te nemen. Hoe dan ook het is wel heel wispelturig, de indruk die de koning maakt. Je zult voor je leven maar van zo'n man afhankelijk zijn. De koning oogt ditmaal juist weer heel besluitvaardig. Hij stuurt dertig man mee met Ebed Melech om Jeremia te bevrijden. Veel uitleggers vallen daarover. Ze vinden dat gewoon te veel. Sommige vertalingen hebben niet 'dertig' maar 'drie' vertaald. Dat lijkt hun voldoende aan mankracht om de profeet uit de kuil te trekken. Maar de *lectio difficilior* verbiedt ons om zomaar van 30 naar 3 te gaan. Wat is het geval? Er is inderdaad een Hebreeuws handschrift dat het getal drie noemt. Maar dan komt die zogenaamde regel van de '*moeilijker lezing = lectio difficilior*' om de hoek kijken. Het is namelijk wel te verklaren dat een afschrijver van het getal dertig het getal drie maakt.

Andersom is veel lastiger voorstelbaar. Want drie man lijkt iedereen voldoende om iemand uit een put te hijsen. Dus is dertig ‘de moeilijker lezing’ en dus geniet die lezing de voorkeur. We kunnen de reden – om een wat grotere groep mannen mee te sturen – trouwens ook wel begrijpen. De koning stuurde dertig man mee. Niet gek want de vorsten zouden – als ze ervan hoorden dat Ebed Melech Jeremia uit de put haalde – misschien wel protesteren. Een ondergeschikte neemt het op tegen de raadsheren van het land. Het zou zomaar een strijd kunnen worden. Dertig man was een goede beveiliging voor de reddingsactie die de dienaar van de koning voor ogen stond. We gaan dus voor de dertig man. Jeremia 38:10,11 *Toen gebood de koning de Cusjiet Ebed-Melech: Neem vanhier dertig man onder uw bevel, en trek de profeet Jeremia uit de put omhoog, voordat hij sterft. Zo nam Ebed-Melech de mannen onder zijn bevel, ging het huis van de koning binnen tot onder de schatkamer, en nam vandaar versleten kleren en versleten lompen mee. Die liet hij met touwen naar beneden, naar Jeremia in de put. Lieve man trouwens die man uit Ethiopië. Om oude kleren te zoeken die de profeet onder zijn armen kan stoppen om het schuren van de touwen tegen te gaan. Het zal zeker goed bedoeld zijn. Het kan ook wel echt nodig zijn bij iemand die – met touwen – waarschijnlijk niet zo zachtzinnig de put in gemanoeuvereerd is. Jeremia zal sterk vermagerd zijn in de periode die achter hem lag. Net als alle andere inwoners van Jeruzalem trouwens. En gebrek aan goed voedsel levert zomaar grote problemen op bij schaven en wonden. Het is niet alleen een goed mens, maar het is ook bijzonder verstandig om Jeremia met veel voorzorg en heel voorzichtig naar boven te halen. Anders krijg je misschien wel de situatie van ‘operatie geslaagd maar patiënt overleden’. De reddingsactie verliep gelukkig uitstekend. Jeremia 38:11-13 *Zo nam Ebed-Melech de mannen onder zijn bevel, ging het huis van de koning binnen tot onder de schatkamer, en nam vandaar versleten kleren en versleten lompen mee. Die liet hij met touwen naar beneden, naar Jeremia in de put. En Ebed-Melech, de Cusjiet, zei tegen Jeremia: Doe deze versleten kleren en lompen toch onder uw oksels, en daaronder de touwen. Zo deed Jeremia. Toen trokken zij Jeremia met de touwen op en haalden hem uit de put omhoog. En Jeremia verbleef op het binnenplein van de wacht. God is dit trouwens niet vergeten. De Heere Jezus, Gods Zoon, zegt dat als iemand een discipel van Hem een beker water geeft, hij er voor beloond zal worden. Marcus 9:41 *Want wie u een beker water te drinken zal geven in Mijn Naam omdat u discipelen van Christus bent, voorwaar, Ik zeg u: hij zal zijn loon beslist niet verliezen. De hemelse Vader belooft aan Ebed Melech dat hij met de reddingsactie van Jeremia ook zijn eigen leven heeft gered. Jeremia 39:15-18 *Het woord van de HEERE was tot Jeremia gekomen, toen hij nog opgesloten zat op het binnenplein van de wacht: Ga tegen Ebed-Melech, de Cusjiet, zeggen: Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik ga Mijn woorden over deze stad brengen, ten kwade en niet ten goede; op die dag zullen ze voor uw ogen geschieden. Op die dag zal Ik u echter redden, spreekt de HEERE, en u zult niet in de hand van de mannen gegeven worden voor wie u met schrik bevangen bent. Voorzeker, Ik zal u beslist bevrijden. U zult niet vallen door het zwaard en u zult uw leven tot buit hebben, omdat u op Mij hebt vertrouwd, spreekt de HEERE.****

Toen trokken zij Jeremia met de touwen op en haalden hem uit de put omhoog. En Jeremia verbleef op het binnenplein van de wacht.



### **Geheim overleg van de koning met Jeremia.**

Op een dag laat de koning Jeremia opnieuw in het geheim bij zich komen. Hij ontvangt hem trouwens niet in het paleis, maar bij de derde ingang van de tempel. Men vermoedt dat de koning een eigen verbinding met de tempel had met eigen verblijfsruimtes. De koning wilde blijkbaar voorkomen dat iemand hen zag, maar ook dat iemand kon afluisteren wat er gezegd werd. Jeremia 38:14 *Daarop stuurde koning Zedekia boden en liet de profeet Jeremia bij zich halen bij de derde ingang die aan het huis van de HEERE is. De koning zei tegen Jeremia: Ik wil u iets vragen; u mag niets voor mij verbergen.* Dat blijft een heel bijzondere trek van deze koning 'dat wegduwen en naar zich toetrekken.' Dat vreemde spel van afkeer en toewending. Dat zat hem niet zozeer in de persoon van Jeremia als wel in het geloof van de koning. Wel herkenbaar misschien voor veel mensen. Mensen die afhaken bij geloof en kerk hebben – naast alle afkeer van het geloof – vaak nog wel een stukje van hun persoon wat naar God neigt. Dat soort mensen kunnen soms heel gelovig uit de hoek komen. Lastig ook wel voor hun omgeving. De ene keer is het rauw cynisme; de andere keer ontwapenend geloof. De grote vraag is: 'Wat krijgt de overhand?' Gaan we nog een keer kiezen of blijven we hinken op twee gedachten? Dat is ook wel de vraag die voorligt bij Jeremia. De koning wil weten 'of de HEERE gesproken heeft?' En hij wil – als de HEERE gesproken heeft – de waarheid en niets dan de waarheid. Jeremia 38:14 *Ik wil u iets vragen; u mag niets voor mij verbergen.* Opvallend deze bewoording van de koning, maar Jeremia voelt nattigheid. Hij denkt: 'Straks zeg ik precies waar het op staat en dan moet ik het vervolgens weer zwaar ontgelden.' Want dat had Jeremia al wel in de gaten; vandaag vertel je open en eerlijk hoe God er over denkt en morgen kijkt iedereen je lelijk aan. Gods Woord werkt bij de niet-gelovigen als een boemerang. Op een bepaald moment zeggen ze: 'Vertel ons eerlijk wat God vindt' maar je moet niet gek opkijken, wanneer dat je even later voor de voeten gegooid wordt. Als dat nou het ergste was kon hij er mee leven, maar zo langzamerhand waren er al een paar moordaanslagen op Jeremia geweest. Hij had hem helemaal zitten. Nogal logisch dat hij eerst maar eens aan de koning vraagt wat de mogelijke gevolgen voor hemzelf zijn. De koning staat normaal helemaal niet open voor wat God zegt. Hij heeft nog nooit de raad van Jeremia opgevolgd. Zou dit nu opeens anders zijn? Straks zet hij Jeremia weer in de kerker bij Jonathan. Nee, nee, de koning bezweert de profeet dat – wat hij ook namens God zegt – dit geen negatieve gevolgen zal hebben voor hemzelf. De koning belooft plechtig dat hij Jeremia niets zal aandoen en dat hij hem ook niet uit zal leveren aan zijn tegenstanders. Jeremia 38:15,16 *Jeremia zei tegen Zedekia: Als ik u iets bekendmaak, zult u mij dan zeker niet ter dood brengen? Want als ik u raad geef, luistert u toch niet naar mij! Toen zwoer koning Zedekia Jeremia in het geheim: Zo waar de HEERE leeft, Die ons dit leven geschonken heeft: ik zal u niet ter dood brengen en u niet geven in de hand van deze mannen die u naar het leven staan!* Goed de koning gaat niet toezeggen dat hij zal doen wat God zegt, maar hij tekent wel een vrijwaring voor Jeremia. Dat is dan al wat.

### **En liet de profeet Jeremia bij zich halen bij de derde ingang die aan het huis van de HEERE is.**



### **Is de koning wel te vertrouwen?**

Jeremia neemt aan dat de koning te vertrouwen is. Toch komen de woorden van de koning een



beetje ongeloofwaardig over. Hij haalt de Naam van de HEERE erbij om zijn beloften kracht bij te zetten. Dat had hij wel eerder gedaan. De koning hield zich normaal niet aan zijn beloften ook niet als hij een eed zwoer om zijn woorden te onderstrepen. Toch neemt Jeremia hem serieus en misschien moeten wij dat ook wel doen bij alle wankelmoedige mensen. Wanneer ze ‘een aanval van geloof’ hebben moeten we hen toch serieus nemen en vertrouwen bieden. De koning zegt ook nog al wat. Het is een mooi geloofsgetuigenis. *‘Zo waar de HEERE leeft, Die ons dit leven geschonken heeft.* Dat segment geloof is trouwens wel een probleem. Een probleem niet alleen voor de kerkverlater, maar ook voor de gelovige. Ons leven bestaat uit zoveel compartimenten. Soms is het net alsof je als mens telkens weer iemand anders wordt. Wanneer je op je werk bent of thuis of in de kerk als man/vrouw of als vader/moeder of als zoon/dochter of als je iets koopt of verkoopt of als je aan een spel meedoet. Soms komen er dingen in je boven die je van je zelf niet kent. Wat zich normaal al voordoet in de verschillende aspecten van het bestaan van een mens, doet zich nog sterker voor op het gebied van geloof. Met collega’s of de burens praat je anders over het geloof dan met je broer of zus die God de rug heeft toegekeerd of je eigen kind. Weer anders praat je met je dominee of je vrienden uit de kerk en weer anders met mensen met wie je veel affiniteit hebt in het geloof. Voor je gevoel ben je steeds iemand anders al ben je feitelijk dezelfde persoon die in elke andere situatie probeert zoveel mogelijk zichzelf te zijn en zo adequaat mogelijk te reageren. Dat is vermoedelijk ook de reden dat je je als mens de ene keer ver verwijderd van iemand voelt, maar op een ander moment ook diep verbonden. Hoe dan ook, in ieder geval worden we geconfronteerd met een heel gelovige kant van koning Zedekia. Een mens lijkt soms op een blokje in zo’n kubus met zes kleuren. Een draai aan de kubus en nog een draai en nog een en je bevindt je in totaal ander gezelschap, maar weer een paar draaien en de wereld ziet er weer heel anders uit. Je houdt als mens wel dezelfde kleur maar de omgeving wisselt snel en ingrijpend. Wel lastig om je in te stellen op een steeds veranderende omgeving. Jeremia geeft de koning vertrouwen. Hij vertelt eerlijk hoe het ervoor staat. Sterker, hij voelt sympathie voor de koning en vertelt hem hoe hij zijn leven kan redden. Hij probeert het nog een keer, want als we eerlijk zijn en als de koning eerlijk is dan zal hij erkennen dat Jeremia hem dit niet voor het eerst vertelt.

Jeremia voelt sympathie – Waarom? – omdat de kleur van de koning en die van hemzelf op dat moment nauwelijks verschilt. Hij ziet de koning echt van een heel positieve – want gelovige – kant. Jeremia wil de koning redden. Hij steekt zijn hand naar de koning uit. Hij weet de oplossing. Koning geef je over aan de koning van Babel en je zult het er levend van afbrengen. Niet alleen jij, maar ook je familie en Jeruzalem zal niet veroverd worden en in lichterlaaie gezet worden. Het is – bij nader inzien – trouwens niet Jeremia die de koning de hand toesteeekt. Het is de HEERE Zelf. *Jeremia 38:17,18 Jeremia zei tegen Zedekia: Zo zegt de HEERE, de God van de legermachten, de God van Israël: Als u inderdaad naar de vorsten van de koning van Babel toe zult gaan, dan zult u uw ziel in leven houden en zal deze stad niet met vuur verbrand worden. Dan zult u in leven blijven, u en uw huis. Maar als u niet naar de vorsten van de koning van Babel toe gaat, dan zal deze stad gegeven worden in de hand van de Chaldeeën. Zij zullen haar met vuur verbranden en ú zult aan hun hand niet ontkomen.*

### **Koning, geef je over!**



Het komt over als een bijzonder aantrekkelijk voorstel. Opvalt dat Jeremia de koning al veel vaker ontmoet heeft. Hij heeft Gods oordelen aan de koning bekend gemaakt. Koning Zedekia stond er helemaal niet goed op bij God. Dat is feitelijk niet erg veranderd. Maar toch komt de HEERE altijd weer met Zijn Woord van oordeel en genade tot de koning om hem te vermurwen, om hem over te halen om een stap te zetten op de weg van God, maar de koning weigert. Het doet mij denken aan iemand die weet dat hij dood gaat. Hij overdenkt zijn leven. Tot op het laatste moment komen gedachten voorbij die hem hadden kunnen redden. Grijpt hij de uitgestoken hand van God aan? Is er bekering of volhardt iemand in zijn oude zienswijze? Wat weerhoudt iemand om te erkennen dat hij of zij fout zat? Is dat gezichtsverlies, eergevoel? 'Komt tijd, komt raad', zegt het spreekwoord. Dat is waar, maar er komt onherroepelijk een moment waarop de tijd voorbij is. Dan is het te laat.

**Want men zal al uw vrouwen en al uw zonen naar de Chaldeeën wegvoeren.**



### Het visioen van Jeremia

Jeremia moet voorvoeld hebben dat het dit keer vermoedelijk ook weer mis zou lopen. Hij had die nacht namelijk (ook) een visioen gezien van kinderen en vrouwen die uit Jeruzalem overgebracht worden uit de koninklijke harems naar de generaals en de leiders van de belegeraars. Daarover straks meer. Maar nu al kunnen we zeggen dat dit niet een erg gunstig voorteken was, die *visioenen*. Toch komt Jeremia met een laatste hartelijk aanbod. Hij biedt de koning echt een vluchtweg. Als eindbod moet het zeer verleidelijk hebben geklonken. Wat zat er allemaal in? Van alles. De koning zou het er levend en wel van afbrengen. Jeruzalem zou worden gespaard. De tempel en het paleis zouden blijven. Als we erbij geweest waren hadden we de koning aangeraden om dit voorstel met beide handen aan te pakken. Maar – er zijn vele mitsen en maren – het ligt natuurlijk erg ingewikkeld in zijn consequentie. De haviken zouden niet geloven wat ze hoorden. De koning zou plotseling een volstrekt andere koers varen dan tot heden toe het geval was, 180% gedraaid. Alle mensen die voor hem waren zouden nu tegen hem zijn en andersom. En dan hebben we het nog niet over de Judeeërs die overgelopen zijn uit pure ellende. Die zouden hem wel rauw lusten. De koning was bang. Nee, dit ging hij niet doen. Jeremia 38:19 *Daarop zei koning Zedekia tegen Jeremia: Ik ben beducht voor de Judeeërs die naar de Chaldeeën zijn overgelopen, dat zij mij in hun hand zullen geven en zij de spot met mij zullen drijven.* Jeremia doet tegen beter weten in nog een laatste verwoede poging om de koning te redden, maar het mag niet baten. Jeremia 38:20 *Toen zei Jeremia: Zij zullen u niet overgeven. Luister toch naar de stem van de HEERE in wat ik tot u spreek, dan zal het u goed gaan en zal uw ziel het leven behouden.* Is dat niet het grote probleem van de koning? Hij luistert niet naar de HEERE. Hij kan zich niet toevertrouwen aan het Woord van de Almachtige. Hij vertrouwt het niet. Hij kan vermoedelijk weinig anders dan vertrouwen op zijn eigen inzichten en zijn inschatting van de situatie. Uit het feit dat Jeremia zegt 'luister toch naar de HEERE' mag blijken dat hij niet alleen een visioen over vrouwen en kinderen heeft gekregen die de stad uit worden gehaald, maar ook dit is een woord van de HEERE. Het was niet Jeremia maar de HEERE die de koning een laatste kans gaf.

Opmerkelijk genoeg zit in die laatste kans geen oproep tot *bekering*. Overgave aan de vijand is op zich geen bekering. Het is meer een laatste oproep om zich toe te vertrouwen aan het Woord van God. Wanneer de koning Gods advies zou overnemen zou dit een teken zijn – een begin van een nieuwe manier van leven – waarin de koning als oriëntatiepunt in zijn leven de woorden van God zou nemen. Maar hij doet het niet. Hij kan het blijkbaar niet. Jeremia doet nog een uiterste poging, maar hij weet blijkbaar al dat zijn woorden toch neerslaan als bier in een vuil glas. Want zonder merkbare overgang gaat hij al over om de koning het oordeel aan te kondigen.

#### **De deur van het hart van de koning zit dicht.**



#### **De koning laat zich leiden door zijn eergevoel.**

Het vonnis ziet er niet goed uit. Jeremia 38:21,22 *Maar als u weigert te vertrekken, dan is dit het woord dat de HEERE mij heeft laten zien: Zie, al de vrouwen die in het huis van de koning van Juda zijn overgebleven, zullen naar de vorsten van de koning van Babel weggevoerd worden, terwijl zij zeggen: Misleid hebben zij u en u overwonnen, de mannen met wie u in vrede leefde; uw voeten zonken weg in de modder, zij weken terug.* Het valt op dat de vrouwen van de koning een soort van liedje hebben gemaakt. De eerste versregels schijnen ze van Obadja gepikt te hebben. Obadja 1:7 *Tot aan de grens hebben zij u gestuurd, al uw bondgenoten. Zij met wie u in vrede leefde, hebben u bedrogen, u overwonnen. Zij die uw brood eten, leggen een valstrik voor u. Er is geen inzicht in hem.* Misschien was het wel een soort van oorlogsliedje. Maar de tweede en derde dichtregel hebben ze toch zelf verzonnen. En wat zingen ze? Ze zingen: ‘Oh koning wat had jij fijne vrienden. Die haviken. Ze moesten u zo nodig opstoken om toch vooral de krijgshoofd uit te hangen. Maar nu het doek voor u valt zijn ze in geen velden of wegen te bekennen. Waar zijn die vriendjes van u?’ Jeremia heeft in het visioen iets gezien dat hem herinnerd moet hebben aan zijn eigen situatie. Hij zakte weg in de modder van de waterput en juist op het moment dat hij mensen nodig had hoort hij dat ze weglopen en hem in de steek laten. Iets vergelijkbaars zal de koning overkomen. We hebben ons al wel eens afgevraagd hoe de openbaring van God aan Jeremia tot stand kwam? Een tipje van de sluier werd opgelicht in Jeremia 31:26. Het gebeurt waarschijnlijk ’s nachts in de vorm van dromen en visioenen. En wat onszelf ook wel eens gebeurt overkomt ook Jeremia, zijn eigen ervaringen worden verwerkt in de visioenen. Hij ziet de voeten van de koning in de modder wegzakken en zijn vriendjes wegvlugten. Vervolgens vertelt Jeremia ook maar het hele verhaal. Jeremia 38:23 *Want men zal al uw vrouwen en al uw zonen naar de Chaldeeën wegvoeren. En zelf zult u niet aan hun hand ontkomen, maar u zult door de hand van de koning van Babel gegrepen worden en deze stad zal in vlammen opgaan.* Het is niet helemaal zeker waar de koning bang voor was. De Statenvertaling gebruikt het woord ‘*bespotten*’ terwijl een andere vertaling het heeft over ‘*martelen*’. Bij martelen is er angst voor pijn, maar bij de bespottung gaat het om eergevoel. De grote koning die het allemaal zo goed wist komt met hangende pootjes aanzetten. Hij geeft zich over. Hoe reëel de angst van de koning is weten we niet, maar Jeremia bezweert de koning dat het niet zal gebeuren. Zou dat kunnen dat eergevoel de wortel is van alle ellende bij de koning. Het kan natuurlijk maar zo. De wortel van de zonde is *eergevoel*. Wij wilden als God zijn. We trokken daarmee een veel te grote broek aan. We

waren al zo'n prachtige schepping, maar het moest nog mooier en beter en groter en machtiger enz enz. Voor de zondaar loopt de weg terug naar God vermoedelijk altijd wel door een dal van vernedering. Dat is niet leuk, maar dat komt er van, zou je kunnen zeggen: 'Wie zichzelf verhoogt wordt vernederd.' Feit is dat de koning niet de eer van God boven alles stelde, maar die van zichzelf. Ons grote ego, dat is toch een probleem. Paulus zegt als je wilt roemen roem dan in de HEERE. 1 Korintiërs 1:31 Dat is wel het beste advies wat iemand ons kan geven met ons grote IK. Goed, de koning wordt niet bespot door de overlopers, maar wel door zijn eigen vrouwen en bijvrouwen. Maakt hij al de verkeerde keus, het levert hem ook nog helemaal niks op. Bespotting wordt zijn deel.

**Toen zei Zedekia tegen Jeremia: Laat niemand weet krijgen van deze woorden, dan zult u niet sterven.**



#### **De koning vraagt geheimhouding aan Jeremia.**

Blijkbaar is aan beide mannen duidelijk dat de beslissing vaststaat. Voordat hun wegen scheiden wil de koning regelen dat de inhoud van hun gesprek geheim blijft. Niemand heeft het gehoord. Maar men zal er lucht van krijgen dat de koning een onderhoud heeft gehad met de profeet Jeremia. De vorsten zullen daar het fijne van willen weten. 'Wat is daar gezegd?' De koning spreekt met Jeremia af wat ze zullen prijsgeven van hun gesprek. Als ze nu allebei hetzelfde vertellen zal het antwoord geloofwaardig zijn en zullen de vorsten aftaaien. De koning legt het niet op aan Jeremia, maar hij geeft het hem als een welgemeend advies. De koning mag dan slap zijn en wankelmoedig, een zekere slimheid kan hem niet ontzegd worden. Want de zin die hij Jeremia in de mond legt, heeft Jeremia tijdens het vorige overleg met de koning ongeveer letterlijk zo uitgesproken. Ook toen was het een geheim overleg. En bij dat overleg had Jeremia – die door de koning uit de kerker in het huis van Jonatan gehaald – gesmeekt hem niet terug te sturen naar die gevangenis. Wat Jeremia toen gevraagd had kan hem nu goed van pas komen. Hij heeft het gezegd. Hij hoeft er niet om te liegen. Alleen was het bij een voorgaande gelegenheid. Jeremia 38:24-26 *Toen zei Zedekia tegen Jeremia: Laat niemand weet krijgen van deze woorden, dan zult u niet sterven. Want als de vorsten zullen horen dat ik met u gesproken heb en dan bij u komen en tegen u zeggen: Maak ons toch bekend wat u gesproken hebt tot de koning; u mag het niet voor ons verbergen, dan zullen wij u niet ter dood brengen: Wat heeft de koning tot u gesproken? – dan moet u tegen hen zeggen: Ik stortte mijn smeekbede voor de koning uit, dat hij mij niet zou laten terugbrengen naar het huis van Jonathan om daar te sterven.* Jeremia ging er in mee. Feitelijk was het een noodleugen of misschien beter gezegd een halve waarheid, maar daar kon hij blijkbaar niet mee zitten. Alles wat verteld wordt moet waar zijn, maar alles wat waar is hoeft nog niet verteld te worden. Jeremia lijkt deze regel te hanteren. Op zich was het waar. Hij had de koning gesmeekt hem niet terug te sturen naar de kerker in het huis van Jonatan. Het is zelfs zo dat de bewoording in het Hebreeuws grotendeels hetzelfde is van Jeremia 38:26 en Jeremia 37:20. Alleen was dat verzoek – zoals gezegd – tijdens een vorig bezoek door Jeremia naar voren gebracht. Jeremia kon er blijkbaar niet mee zitten dat hij de raadsheren voor de gek hield. Laten wij er ook maar niet zo'n punt van maken. Jeremia 38:27,28 *Toen nu al de vorsten naar Jeremia kwamen en hem ondervroegen, maakte hij het hun bekend overeenkomstig al deze woorden die de koning geboden had. En zij lieten hem met rust, omdat de zaak zelf niet ter ore was gekomen. Jeremia verbleef op het binnenplein van de wacht tot de dag dat Jeruzalem werd*

*ingenomen. Hij was er nog toen Jeruzalem werd ingenomen.* Het is niet bekend hoever we in deze geschiedenis nog verwijderd zijn van de inname van de stad. Is het een dag voor die tijd of een week of een maand? We weten het niet precies. Wat we wel kunnen weten – of in ieder geval vermoeden – is dat we er niet ver van verwijderd zijn. Het brood is op. Dan kan het allemaal niet meer zolang duren. Jeremia 38:28 *Jeremia bleef in het kwartier van de paleiswacht, tot de dag dat Jeruzalem werd ingenomen.*